

Missie en biografie overleden paus Franciscus:

‘Zorg voor de aarde - kies voor de armen en vluchtelingen - zoek broederschap tussen alle mensen’

Actueel21 april 2025

Op 13 maart 2013 werd de Argentijn Jorge Mario Bergoglio gekozen tot paus van de katholieke wereldkerk. Met zijn eerste woorden vanaf het balkon van de Sint Pieter zette hij de toon van zijn pontificaat: *“Broeders en zusters, buenasera! (goedenavond!)”* Daarna vroeg hij de mensen voor hem te bidden omdat we niet alleen uit eigen kracht kunnen dienen. Jorge Mario Bergoglio koos als eerste de pausnaam ‘Franciscus’,

geïnspireerd door Franciscus van Assisi: de middeleeuwse heilige van de armen, de eenvoud, de interreligieuze dialoog, de zorg voor de schepping en van de vrede. In deze geest ging Franciscus vanaf 2013 consequent aan de slag. De mensen pastoraal nabij staan stond op de eerste plaats. Op maandagochtend 21 april - Tweede Paasdag - overleed de paus op 88-jarige leeftijd.

Franciscus communiceerde graag in gebaren, beelden en met humor. Het sprak velen aan; iedereen begreep hem. Hij liet zich rijden in een bescheiden auto en droeg zijn eigen aktentas. Hij at met daklozen en gevangenen. Na de pauskeuze is zijn eerste bezoek buiten Rome in 2013 het opvangkamp van bootvluchtelingen op het Siciliaanse eiland Lampedusa. In 2021 voert hij in Najaf het gesprek met de islamitische groot ayatollah Ali al-Sistani op kousenvoeten terwijl er witte duiven overvliegen. Bij zijn bezoek aan Jakarta begin september 2024 kust de groot-imam Nasaruddin Umar in de Istiqlal-moskee het voorhoofd van de paus, die op zijn beurt de hand van de imam kust. Sprekende en veelzeggende beelden.

Verbondenheid

Naast gebed en nabijheid voor medemensen tekent ‘solidariteit’ het pontificaat van paus Franciscus. Alle mensen zijn met elkaar verbonden als broeders en zusters, zowel in goede als in slechte tijden benadrukt hij. Ze bewonen de aarde als ‘gemeenschappelijk huis’ (*our common home*). De schepping van natuur ons geschonken door God, ook voor onze kinderen en volgende generaties. Paus Franciscus leert onderlinge verbondenheid om te zetten in solidariteit. Solidariteit betekent respect voor alle mensen en de natuur. Zijn encyclieken *Laudato Si’* (2015) en *Fratelli Tutti* (2020) tekenen dit als een kompas voor het leven in deze wereld.

Paus Franciscus verbond als eerste het milieuproblemen van klimaatopwarming en vervuiling met de groeiende kloof tussen rijk en arm wereldwijd. De effecten van klimaatverandering als gevolg van welvaart en overconsumptie (uitstoot van fossiele brandstoffen) bedreigen als eerste het dagelijks leven van de armste bevolkingsgroepen op deze planeet. Een ecologische benadering van het economisch leven is altijd ook een sociale benadering. (*Laudato Si’* 10).

Radicaal voor het leven

Franciscus kiest radicaal voor het leven in de breedste zin: van het ongeboren leven (tegen abortus) tot het leven van kwetsbare ouderen (tegen euthanasie) en voor de natuur leven en biodiversiteit op de aarde. De brede invulling,

ecologisch – sociaal – economisch, spreekt velen aan binnen en buiten de katholieke wereldkerk.

Solidariteit komt volgens Franciscus voort uit het geloof Gods liefde te vertalen in onze economie en samenleving (Evangelii Gaudium 2013). Daarop baseert hij aandacht voor migranten en vluchtelingen die hij altijd aanspreekt als ‘onze broeders en zusters’. Franciscus wijst daarbij op het beeld van het toekomstige Jeruzalem, zoals geschetst door de profeet Jesaja. Daar staan de poorten open zodat mensen uit de hele wereld binnenkomen om de stad met hun gaven en talenten te verrijken.

Broederschap van alle mensen

De broederschap van alle mensen (= hun onderlinge verbondenheid) laat de paus zien door ontmoetingen met andere christenen, zoals Oosters-orthodoxe kerken, en met volgelingen van andere godsdiensten en levensbeschouwingen. Hij gaat in dialoog met moslims in Abu Dhabi, Najaf, Jakarta, Rabat, Cairo en Nur-Sultan. In deze tijd van door godsdienstig sentiment *geframede* spanningen en conflicten zoekt Franciscus contact met andersgelovigen uit verbondenheid en omwille van het gemeenschappelijke belang van vrede en solidariteit. Daarbij verwijzend naar zijn inspirator Sint Franciscus en diens ontmoeting in 1219 met Sultan Al-Malik. In 2019, achthonderd jaar later, ondertekenen paus Franciscus en grootimam Al-Azhar Ahmad Al-Tayyeb gezamenlijk het document ‘*Menselijke broederschap voor wereldvrede en samenleven*’. Dit document en de pauselijke encycliek ‘*Fratelli Tutti*’ over broederschap en sociale vriendschap hebben impact op de Verenigde Naties en inspireren gesprekken van meerdere VN-commissies.

Verbondenheid en solidariteit is niet alleen medeleven; het roept ook op tot medeverantwoordelijkheid zegt paus Franciscus. In de katholieke wereldkerk maakt zijn initiatief voor het bisschoppelijk ‘synodaal proces’ de inbreng en bijdrage van alle gedoopten mogelijk. Het is de uitwerking van een gedachte van het Tweede Vaticaans Concilie in de jaren ‘60 vorige eeuw. Franciscus benadrukt dat we geen ‘synodale’ en ‘missionaire’ kerkgemeenschap worden in de wereld als parochies niet actief alle gedoopten laten participeren in het uitdragen van het evangelie. Alle gelovigen zijn met elkaar onderweg als synodale kerk en ‘pelgrims van hoop’. Samen optrekkend bij het geloof in Christus, in dialoog met elkaar en de kerkelijke traditie, allereerst luisterend naar elkaar om te onderscheiden wat de Heilige Geest ons ingeeft. Paus Franciscus is zo met ons op weg gegaan naar een meer synodale kerk.

Hoop en sexuele identiteit

Gods liefde gaat uit naar alle mensen. Met ieder die open staat voor het evangelie gaan we in gesprek om de hoop aan te wakkeren. Vanuit die zekerheid verwelkomt paus Franciscus ook homo's, lesbiennes en homoseksuelen in de Kerk. *“Het is niet aan mij om over hen te oordelen. Want ook zij zijn kinderen van God, waar God van houdt. De Kerk is een huis voor allen.”* In *Amoris Laetitia* schrijft Franciscus: “We willen vooral bekrachtigen dat ieder mens, ongeacht seksuele geaardheid, in zijn waardigheid gerespecteerd moet worden en met respect bejegend. Met de zorg elke vorm van onrechtmatige discriminatie te vermijden, in het bijzonder elke vorm van agressiviteit en geweld.”

“De dood en opstanding van Jezus is het hart van ons geloof en de basis van onze hoop.”, aldus paus Franciscus. “We hebben de zekerheid dat de geschiedenis van de mensheid en onze individuele geschiedenis niet gedoemd zijn tot een dood einde of donkere afgrond, maar gericht is op ontmoeting met de Heer van heerlijkheid.” Elkaar helpen God te vinden betekent als pelgrims van hoop op weg gaan om het leven te vieren. Pelgrimage en op bedevaart gaan in het Jubeljaar 2025 is hiervan een uitdrukking en hulpmiddel. De liefde van Jezus delen met anderen; een liefde die alle harten bevrijdt van angst, trots, egoïsme, onverschilligheid, wraak en wanhoop. Jezus houdt van ons, dus hebben we hoop! (Bul *Spes non confundit* nr. 1, 3-4, 18-20).

Zijn begroeting *‘Broeders en zusters, goedenavond!’* op 13 maart in 2013 op het Sint Pieterplein in Rome hoort voor altijd bij paus Franciscus. Evenals andere bijzondere momenten. Bijvoorbeeld toen hij vier jaar geleden de zegen gaf midden in de coronacrisis op een leeg regenachtig St. Pietersplein. Of afgelopen kerstavond in 2024 toen hij in zijn rolstoel als eerste de deur van het Heilig Jaar van de St. Pieterskerk opende: om iedereen hoop te bieden met de oproep zich in te zetten voor vrede en broederschap.

Zijn leven in Argentinië

Jorge Mario Bergoglio is 17 december 1936 in Buenos Aires geboren als zoon van Italiaanse immigranten in een gezin met vijf kinderen. De jonge Jorge studeerde af als chemisch technicus. Daarna leerde hij voor priester aan het seminarie van Villa Devoto. In 1958 trad hij toe tot het noviciaat van de Jezuïeten. Hij studeerde Theologie en Psychologie. Op 13 december 1969 is hij tot priester gewijd en op 22 april 1973 legde hij zijn laatste professie af bij de Jezuïeten. Daarna was pater Bergoglio hoogleraar aan de Theologische Faculteit van San Miguel en rector van het Colegio Máximo van de Faculteit Wijsbegeerte en Theologie. In 1973 is hij voor zes jaar benoemd tot provinciaal van de jezuïeten in Argentinië. Van 1980 tot 1986 was hij

opnieuw rector van het Colegio Maximo en pastoor in San Miguel. Na afronding van zijn proefschrift ging hij aan de slag bij het Colegio del Salvador in Buenos Aires, en in de kerk van de Jezuiëten in Córdoba als geestelijk leidsman en biechtvader. Paus Johannes Paulus II benoemde pater Bergoglio op 20 mei 1992 tot hulpbisschop van Buenos Aires. Daar werd hij op 28 februari 1998 aartsbisschop. Drie jaar later creëerde paus Johannes Paulus II hem op 21 februari 2001 tot kardinaal. Tot zijn verkiezing tot paus was kardinaal Bergoglio lid van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Discipline van de Sacramenten, de Congregatie voor de Clerus, de Congregatie voor Instituten van Gewijd Leven en Sociëteiten van Apostolisch Leven, de Pauselijke Raad voor het Gezin en de Pauselijke Commissie voor Latijns-Amerika.

Kardinalen

Franciscus creëerde tijdens zijn pontificaat veel kardinalen. Vaak afkomstig van buiten Europa, ook uit landen waar de katholieke kerk klein is maar wel actief. Het college van kardinalen is mondiaal samengesteld en nu meer een afspiegeling van de wereldgemeenschap van de katholieke kerk.

Paus Franciscus overleed op maandagochtend 21 april 2025, Tweede Paasdag, op 88-jarige leeftijd.

Encyclieken:

- Dilexit Nos (24 October 2024)
- Fratelli Tutti (3 October 2020)
- Laudato Si' (24 May 2015)
- Lumen Fidei (29 June 2013)

Exhortaties:

- C'est la confiance (15 October 2023)
- Laudate Deum (4 October 2023)
- Querida Amazonia (2 February 2020)
- Christus Vivit (25 March 2019)
- Gaudete et exsultate (19 March 2018)
- Amoris Laetitia (19 March 2016)
- Evangelii Gaudium (24 November 2013)